

"IN COD WE TRUST" - Hvor mye husker du?

Del inn klassen i to lag og konkurrer om hvem som får flest riktig svar!

INSTRUKS:

- Les spørsmål og alle tre svaralternativt høyt for klassen
- Hvert lag noterer sitt svaralternativ, enten på et ark eller en liten tavle hvor bokstaven kan viskes ut for hver gang. Benyttes ark, så trenger hvert lag 40 svarlapper.
- Når svaret avgis: **Vi anbefaler at lagene snur arket med svaralternativet på likt** (dette for å unngå følgende: får det ene laget svare *først*, så hender det at beskyldningen om "herming" blir et hett tema hvis det andre laget avgir samme svar, selv om begge lag har jobbet uavhengig hverandre...)
- Sammenlign svarene. Lærer kan notere poeng per lag per spørsmål, hvis ønskelig.

Lykke til!

1. Hva slags båt er en fembøring?

A	En nordlandsbåt brukt til å fiske med
B	Gummibåt med plass til fem personer
C	En båt av tre med fem segl

2. Hvor ble fembøringen brukt?

A	Fiske nært gården – nærfiske
B	Fiske på åpent hav – havfiske
C	Fergefrakt over fjorder og brede elver

3. Hva heter sjefen (kapteinen) på fembøringen?

A	HØVDING
B	KAPTEIN
C	HØVEDSMANN

4. Hva styrte Fembøringen/Nordlandsbåten fremover?

A	Påhengsmotor
B	Vær, vind, segl, årer og mannskapets kunnskap
C	Slepebåt, segl og årer

5. Hva kaller man torsken når den vandrer, er gyteklar og full av rogn?

A	Hyse
B	Skrei
C	Skrulle

6. Hvor svømmer torsken når den blir gyteklar?

A	Lofoten
B	Bodø
C	Finland

7. Når er Lofotfiske og ca. hvor lenge varer det?

A	Januar til April. Varighet: 3 mnd
B	Jul til Nyttår. Varighet: 3 dager
C	Juni til August. Varighet: 3 uker

8. Hva het husene fiskerne fikk leie på fiskeværerne når de kom til Lofoten?

A	Naust
B	Rorbu
C	Fiskestabbur

9. Hvordan var standarden på rorbuene?

A	Romslig, varmt og store, myke senger
B	Litt kaldt, veldig rent, senger med dundyner og et lite badekar
C	Lite, trangt, skittent. Ofte liten eller ingen tilgang på rent vann og do

10. Lofotfisket ga arbeid og lønn til mange mennesker. Hva hendte det at man kalte Lofoten på 1800-tallet?

A	Den store MATBUA / Den store KIRKEGÅRDEN
B	Fiskelotto plassen
C	Fiskernes himmelrike

11. Hva var den vanligste dødsårsaken til unge gutter og menn på slutten av 1800-tallet under lofotfiske?

A	De kjedet seg i hjel
B	De vasket seg for ofte
C	De druknet eller ble alvorlig syke

12. Hvorfor var det en fordel at fisken stod forholdsvis nært land når den ville gyte i Lofoten?

A	Fisken i båten hadde større sjanse for å bli sett når de vinket til vennene sine på land
B	Fisken hadde større sjanse for å berge seg i land hvis været skiftet fra godt til dårlig
C	Fisken kunne fange fisken med fiskestang og håv i fjæra istedenfor å fiske fra båt

13. Hva måtte mennene ha med i Lofotkistene år de skulle være 3 mnd. på Lofotfiske?

A	Klær, mat og sengetøy
B	Regntøy, ull og mobiltelefon
C	Liggeunderlag, telt og godt fiskeutstyr

14. Fisken fikk føle sjøsprøyt, bølger og kaldt vær på kroppen. Hva var klærnes viktigste egenskaper under Lofotfiske på havet på vinteren?

A	Tettsittende, fargerikt og moteriktig
B	Tett, tykt, varmt og vannavstøtende
C	Luftig, mykt og måtte ikke klø

15. Hvor fikk de tak i klærne?

A	På INTERSPORT på Jekta
B	De bestilte på internett
C	Kvinnene på gården lagde alle klærne

16. Hvordan lagde de klærne fra bunnen av?

A	De måtte: Klippe ull / karde / spinne / strikke / veve / farge / sy
B	De kjøpte sytråd og stoff på butikken og brukte elektrisk symaskin
C	De klippet og limte sammen ting de fant i naturen

17. Ca. hvor mange kilo garn måtte til for å forsyne 1 mann med klær til Lofotfiske?

A	0, 7 kg
B	70 kg
C	7 kg

18. Ca. hvor mange timer tok det for en kvinne å forberede LOFOTKISTENE til en mann?

A	Ca. 400 timer
B	Ca. 40 timer
C	Ca. 4 timer

19. Mot slutten av 1800-tallet kunne det være over 30 000 menn som jobbet på Lofotfiske. Hvor mange timers forberedelse krevde dette av kvinnene i forkant?

A	12 millioner arbeidstimer
B	1,2 millioner arbeidstimer
C	12000 arbeidstimer

20. Hvorfor måtte blant annet vottene strikkes i så stor størrelse?

A	Fordi fiskernes hender ofte vokste seg enormt store under Lofotfisket
B	Fordi man skulle kunne ha mange votter inne i hverandre når man fisket
C	Fordi de siden skulle toves til riktig størrelse

21. Hvorfor tovet man ulla?

A	Fordi man kjedet seg og ikke hadde nok arbeidsoppgaver på gården
B	Fordi ullplagget skulle bli tett, slitesterkt, tykt og vannavstøtende
C	Fordi toving var sett på som moteriktig og stilig på 1800-tallet

22. Hvordan farget man ulla i gamle dager?

A	Man farget ikke ulla i gamle dager
B	Spraymaling
C	Planter og røtter i naturen

23. Hvordan kunne man lage blåfarge i gamle dager (hint: "potteblå")?

A	Ferske BLÅBÆR + KOKENDE VANN
B	Gjæret GUTTETISS + KOBOLT eller INDIGOPULVER
C	Ublandet BJØRNEBÆRSAFT + PULVER FRA TØRKEDE solbær

24. Hva var fiskernes regntøy laget av på 1800-tallet?

A	Kalv eller geiteskinn
B	Vadmel
C	Tova ullklær

25. Hvordan holdt man skinnklærne myke?

A	Man la dem i duggvått gress over natta
B	Man smurte inn skinnet med blant annet talg eller tran
C	Man dyppet skinnet i tøymykemiddel

26. Hva var røyserter?

A	Kokte nordnorske erter
B	Korte fiskestøvler laget av skinn
C	En samling av steinrøyser

27. Hvordan fikk man maten til å holde seg i tre måneder uten kjøleskap?

A	Man brukte ulike konserveringsmetoder som for eksempel tørking, salting, speking, sylting
B	Man gravde ned maten i snøen eller jorda
C	Man fylte Kostkista med is og snø og håpet kulda holdt seg stabil i tre måneder

28. Hva kunne man gjøre for at kjøttet ikke skulle bli dårlig i gamle dager?

A	Legge det i kjøleskapet
B	Legge det i saltlake eller tørke det
C	Legge det i tønner i fjæra

29. Hvilke to konserveringsmetoder ble brukt på torsken for at den ikke skulle bli dårlig?

A	De laget fiskekaker og kaviar på tube av alt sammen
B	De kokte all fisken i en kjempegryte
C	De laget TØRRFISK (tørket på fiskehjell) OG KLIPPFISK (tørket og saltet på klippene)

30. Hva er det med Lofoten som gjør tørrfisken så god og gir den så ekstra bra kvalitet?

A	Folk i Lofoten kan trylle
B	Luftkvaliteten på vinterstid er perfekt for tørking av torsk (mild, luftig, lav luftfuktighet)
C	Fisken som tørker i Lofoten skiller seg ikke fra annen tørket torsk

31. I Tørrfisklaget finner vi blant annet en som blir kalt "Vrakeren". Hva er "Vrakeren" sin oppgave?

A	Vrakeren er en som liker å gjøre rampestreker når de andre jobber
B	Vrakeren elsker å dykke på gamle båtvrak ute i havet
C	Vrakeren har en nese av gull og kan skille god fisk fra dårlig fisk. Han deler tørrfisken inn i ulike kategorier før den selges.

32. Hvem hadde ansvaret for gården, innmark, utmark, unger, mat og dyr når mennene dro på vinter- eller vårfiske?

A	Ingen. Alt ble bare kaos!
B	Kvinnene, sammen med barna og de eldste på gården
C	Alle måtte passe seg selv etter beste evne

33. Hvem var Fiskarbonden?

A	Mannen på gården
B	Kvinnen på gården
C	Både mannen og kvinnen på gården

34. Hva ble gutter kalt første året de fikk være med på Lofotfiske?

A	Ferskfisk
B	Skårunge (førstereisgutt)
C	Nybegynner

35. Hvilke av disse to "monstrene" trodde man levde i havet i gamle dager?

A	Huldra og Voldemort
B	Draugen og Marmælen
C	Nøkken og Gruffalo

Ting vi ikke har snakket om, men som du kanskje kan svare riktig på allikevel...

36. Hva kunne de bruke fjærasand til i gamle dager?

A	Skrubbe gulvene rene og male på stueveggene for å få de lysere
B	Bygge sandslott
C	Krydre maten med

37. Hvordan kunne måsens fjær komme til nytte på kjøkkenet?

A	Man kunne smøre vaffeljernet med en fjær
B	Den som lagde mat ble kilt under føttene for at maten skulle bli ekstra god
C	De som ville kunne leke indianer under middagen

38. Hva ble saueskjell brukt til?

A	Ørepynt
B	Gryteskrubb
C	Penger

39. Hvordan holdt man melka kald på sommeren?

A	De helte melka i kartonger og gravde dem ned i jorda
B	De badet kuene i kaldt vann før de melka dem
C	De helte melka i melkespann og satte de i en "kjølebrønn"

40. Hvor måtte de gamle bo når de yngste tok over gårdsdrifta?

A	I kårstua
B	På utedoen
C	I fjøsen

